Islandi keel

See artikkel vajab toimetamist. *(August 2019)*
Palun aita artiklit toimetada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Islandi_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

Islandi keele levila

Islandi keel (*íslenska*; kuni 1973. aastani kirjutati *íslenzka*) on põhjagermaani keel, mida kõneldakse Islandil.

Selle lähim sugulaskeel on fääri keel. Mingil määral saavad islandi keelest aru ka skandinaavia keelte (norra keel, rootsi keel, taani keel) kõnelejad.

Alates 13. sajandist on islandi kirjakeel muutunud üsna vähe. Seetõttu saavad tänapäeva islandi keele kõnelejad siiani enam-vähem aru kaheksa sajandit tagasi kirja pandud saagade ja Eddade algtekstist. Enamik islandlasi loeb saagasid siiski tänapäeva kirjaviisis ning märkuste abiga.

Vana keelekuju nimetatakse vanaislandi keeleks, sageli ka vanapõhja keeleks, kuigi vanaislandi keel oli vaid üks selle murretest.

Islandi tähestikus on kaks vana tähemärki, mis puuduvad teistest ladinakirjalistes tähestikest: þ (*þorn*) ja ð (*edh*), mida hääldatakse nagu inglise täheühendit *th* vastavalt nagu sõnades *thin* (helitu häälik) ja *this* (heliline häälik).

Sisukord

Islandi tähestik

Islandi tähestikus on 32 tähte

Aa Áá Bb Dd Ðð Ee Éé Ff Gg Hh Ii Íí Jj Kk Ll Mm Nn Oo Óó Pp Rr Ss Tt Uu Úú Vv Xx Yy Ýý Þþ Ææ Öö

Tähed **c** (se), **q** (ku) ja **w** (tvöfalt vaff) ei ole islandi keelele omased, neid leidub vaid võõrsõnades. Täht **z** (zeta) islandi keelepildis enam ei esine. Selle koha on täielikult hõivanud **s** (es).

Keele puhtuse hoidmist peavad islandlased väga tähtsaks. Uute mõistete tähistamiseks leiutatakse omasõnad.

Islandi keelel ei ole erilisi murdeerinevusi.

Morfoloogia

Pikemalt artiklis Islandi keele morfoloogia

Islandi keele morfoloogia sarnaneb grammatiliste kategooriate poolest teiste germaani keelte morfoloogiaga, kuid on oma arhailisuse tõttu tunduvalt keerukam.

Nimisõnadel on kääne, arv ja sugu. Omadussõnadel on kääne, arv, sugu ja võrdlusaste ning neil on nõrk käänamine ja tugev käänamine. Islandi keeles on ainult määrav artikkel, mis võib olla eraldi sõna või nimisõna osa (nagu teisteski põhjagermaani keeltes).

Tegusõnal on aeg, kõneviis, isik, arv ja tegumood. Tegumoed on aktiiv, passiiv ja mediaal (viimase olemasolu on vaidlusalune, sest selles tegumoes olevaid tegusõnu võib vaadelda ka leksikaalse rühmana). Lihtaegu on ainult kaks: olevik ja tulevik, kuid on ka liitajad, millest mõningaid võib osalt vaadelda aspektidena.

Nimisõna morfoloogia

Pikemalt artiklis Islandi keele nimisõna

Islandi keele nimisõnad jagatakse kolmeks sooks: meessoost, naissoost ja kesksoost nimisõnadeks. Sooerinevused ilmnevad ka mitmuses. Käänamine oleneb soost, kuid ka ühest soost nimisõnad jagunevad mitmeks käändkonnaks.

Nimisõna paradigmas on neli käänet: nimetav, omastav, daativ ja sihitav. Need moodustatakse käändelõpu lisamise teel sõnatüvele. Mitmuses on olenemata soost daativi käändelõpp *-um* ja omastava käändelõpp *-a*.

Meessoo 1. tugeva käändkonna näiteks olgu sõna *hestur* 'hobune':

	Ainsus	**Mitmus**		**Ainsus**	**Mitmus**
Nimetav	hest*ur*	hest*ar*		hest*ur***inn**	hest*ar***nir**
Omastav	hest*s*	hest*a*		hest*s***ins**	hest*a***nna**
Daativ	hest*i*	hest*um*		hest*i***num**	hest*u***num**
Sihitav	hest	hest*a*		hest**inn**	hest*a***na**

Tabeli vasakul poolel on sõna käänamine ilma artiklita, paremal poolel määrava artikliga. Umbmäärast artiklit islandi keeles ei ole.

Sarnaselt käändub i-tüveline meessoost nimisõna gestur 'külaline':

	Ainsus	Mitmus		Ainsus	Mitmus
Nimetav	gest*ur*	gest*ir*		gest*ur***inn**	gest*ir***nir**
Omastav	gests	gest*a*		gests**ins**	gest*a***nna**
Daativ	gest*i*	gest*um*		gest*i***num**	gest*u***num**
Sihitav	gest	gest*i*		gest**inn**	gest*i***na**

Artikli kirjutamine on selles kohas pooleli jäänud. Jätkamine (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Islandi_keel&action=edit) on kõigile lahkesti lubatud.

Vaata ka

- Kõrg-islandi keel
- Islandi kirjandus

Islandikeelne Vikipeedia